

การพัฒนาคนและสังคมสู่ศตวรรษที่ 21

ทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11

คนและสังคมในแผนฯ 11

สุวรรณี คำมั่น

รองเลขาธิการ

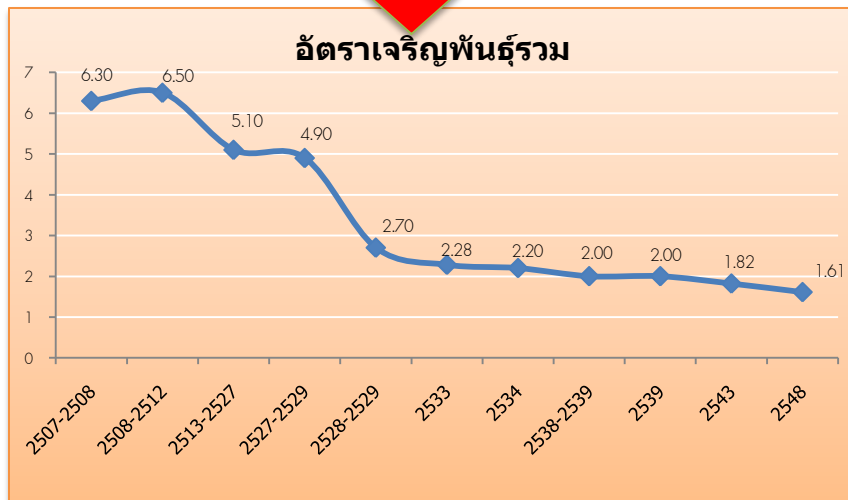
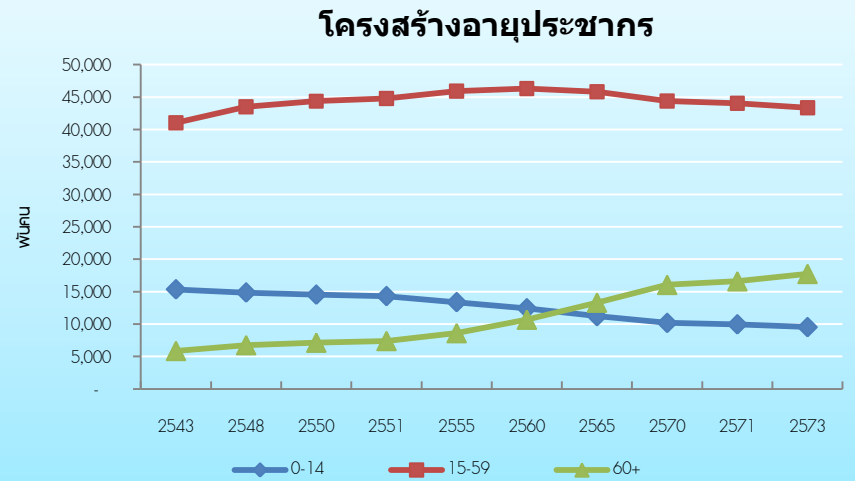
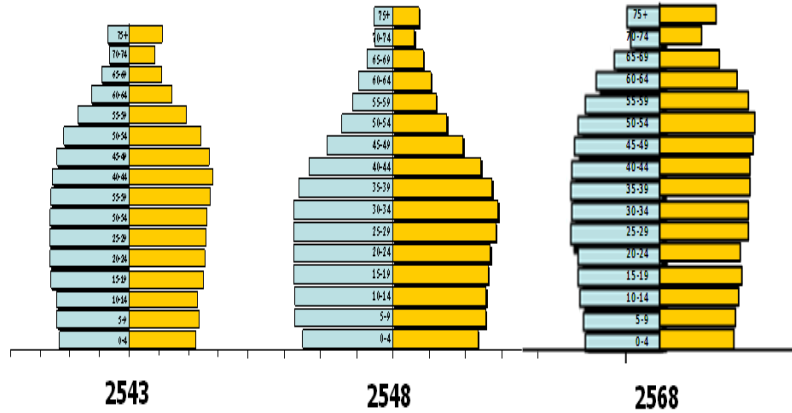
คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

กรอบการนำเสนอ

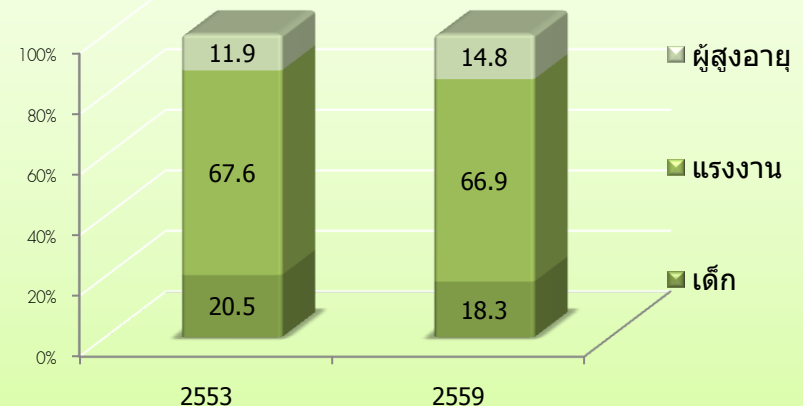
- 1. สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย**
- 2. ปัจจัยเสี่ยงที่ส่งผลต่อการพัฒนาสังคม**
- 3. การสร้างภูมิคุ้มกันและเป้าหมายการพัฒนา**
- 4. แนวทางการพัฒนาคนและสังคมในศตวรรษที่ 21**

สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อการพัฒนาสังคมไทย

โครงสร้างประชากรไทยมีแนวโน้มประชากรวัยสูงอายุเพิ่มขึ้น ขณะที่ประชากรวัยเด็กและแรงงานลดลง เนื่องจากภาวะเจริญพันธุ์ลดลงต่ำกว่าระดับทดแทน ทำให้ประเทศไทยจะเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ในปี 2568

สัดส่วนประชากร เด็ก : แรงงาน : ผู้สูงอายุ

สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อการพัฒนาสังคมไทย

คุณภาพคน

สวัสดิการทางสังคม

ภาพรวม	- อายุขัยเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 75.6 ปี - จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 8.9 ปี	- ร้อยละ 99.2 มีสวัสดิการ/หลักประกันสุขภาพ - คดีอาชญากรรมลดลง แต่คดียาเสพติดมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น
กลุ่มเด็ก	- พัฒนาการด้าน IQ/EQ ต่ำ - มีภาวะโภชนาการเกิน/โรคอ้วนร้อยละ 10.6 - ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ต่ำกว่าเกณฑ์	ร้อยละ 98.4 เข้าถึงนโยบายเรียนฟรี 15 ปี
กลุ่มวัยทำงาน	- มีระดับการศึกษาสูงขึ้น แต่ผลิตภาพแรงงานต่ำ - สัดส่วนนักเรียนสายอาชีวะต่อสายสามัญไม่สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนระดับกลาง	- ร้อยละ 25.3 อยู่ในระบบประกันสังคม - ร้อยละ 62.7 ของแรงงานนอกระบบไม่ได้รับการคุ้มครองทางสังคม
กลุ่มวัยสูงอายุ	อายุยืนยาวขึ้นแต่เจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังมากขึ้น	ร้อยละ 70.2 ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

สังคมเมืองมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงจากสังคมเครือญาติสู่สังคมปัจเจกมากขึ้น

วิถีชีวิตไทยมีความเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมจากนานาอารยประเทศที่มีความหลากหลายมากขึ้น

ผลกระทบต่อครอบครัวไทย

- Digital divide
- ขาดการใช้เวลาร่วมกัน
- สัมพันธภาพลดลง
- พฤติกรรมเสี่ยง/ก้าวร้าว

ผลกระทบต่อชุมชนไทย

- ต่างคนต่างอยู่
- บริโภคเกินตัว
- ละทิ้งถิ่นฐาน
- หลงลืมอัตลักษณ์

ผลกระทบต่อประเทศไทย

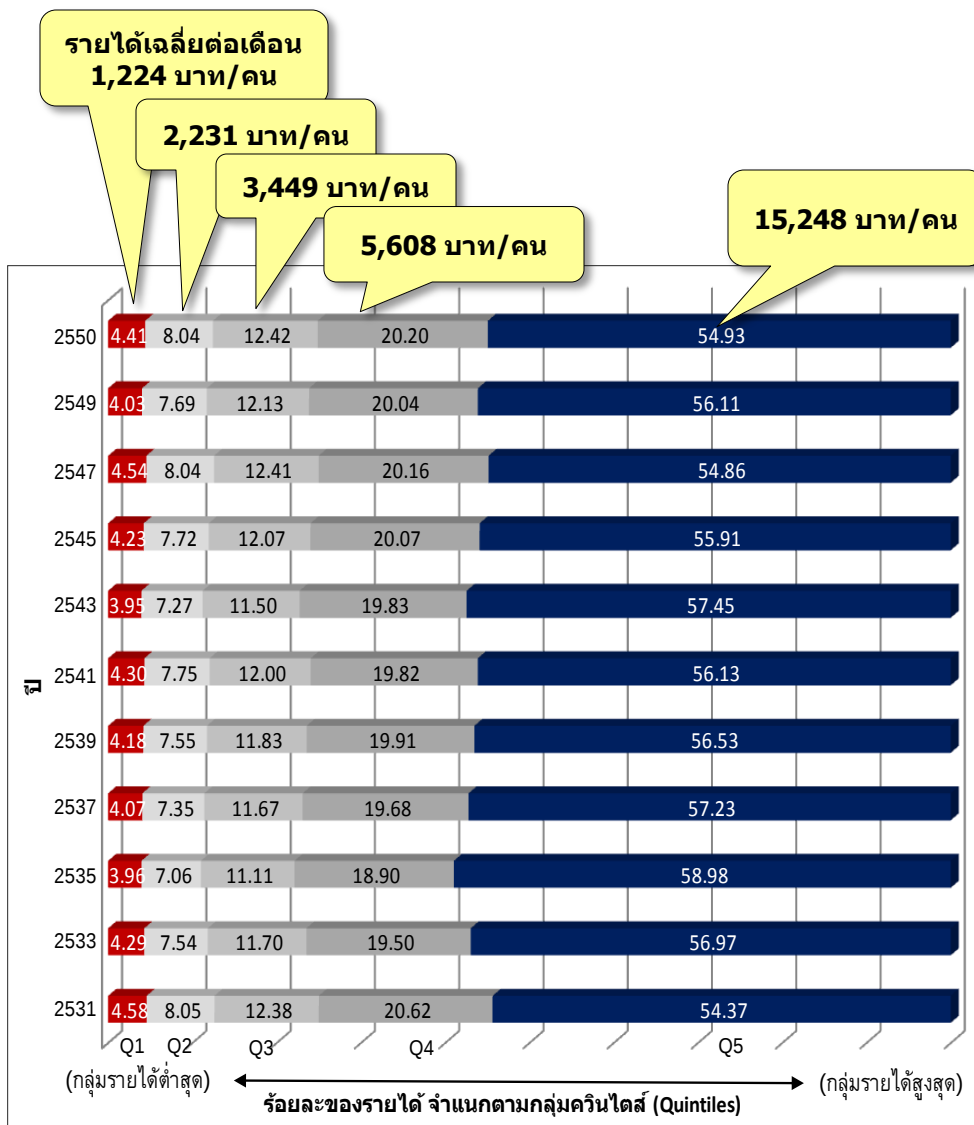
- บริโภคนิยม/วัตถุนิยม
- ไม่ตระหนักคุณค่าวัฒนธรรมไทย
- อากาณิคมทางวัฒนธรรม
- สังคมไร้ราก

ผลกระทบต่อไทยในระดับสากล

- ลดความเป็นอิสระ
- ขั้ววิพากษ์กิจการในประเทศ
- ความต้องการครอบงำขึ้น
- ประเด็นต่อรองทางการเมือง

ปัจจัยเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาโครงสร้างสังคม

เปรียบเทียบสัดส่วนรายได้ประชากรกลุ่มคนรวยและคนจนของไทย ปี พ.ศ. 2531-2550

ที่มา: ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ

1. ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ยังเป็นปัญหาหลักของสังคม ช่องว่างของรายได้ของกลุ่มรวยสุดกับกลุ่มจนสุด แตกต่างกัน 22.8 เท่า

2. โครงสร้างภาษีก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในสังคม รายได้จากภาษีส่วนใหญ่เป็นภาษีทางอ้อมสัดส่วนสูงถึง ร้อยละ 63 โดยฐานภาษีหลักคือภาษีมูลค่าเพิ่ม ที่ไม่ขึ้นอยู่กับฐานรายได้

3. การกระจายการถือครองสินทรัพย์ไม่เป็นธรรม การถือครองทรัพย์สินในภาคอุตสาหกรรมสูงถึง ร้อยละ 17.6 ภาคเกษตรร้อยละ 7.9 ของมูลค่า สินทรัพย์รวมทั้งประเทศ ขณะที่การถือครองเงิน ฝากพบว่าบัญชีที่มีเงินฝาก 10 ลบ.ขึ้นไปมีเพียง ร้อยละ 0.09 โดยมีวงเงินรวมร้อยละ 40 ของบัญชี เงินฝากทั้งหมด

4. ความมั่นคงทางสังคมของบางกลุ่มเป็นประเด็น ต้องเร่งแก้ไข กำลังแรงงานได้รับการคุ้มครองทาง สังคมเพียงร้อยละ 36.6 ผู้สูงอายุร้อยละ 70 หรือ 5 ล้านคน มีหลักประกันความมั่นคงเพียงเบียดังชีพ

5. การเข้าถึงและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้ชุมชนสูญเสียความสามารถในการพึ่งตนเอง โดยเฉพาะคนยากจนที่อาศัยและพึ่งพาป่าเป็นแหล่ง อาหาร ต้องอาศัยแหล่งอาหารภายนอกชุมชนที่มี ต้นทุนสูง ขณะที่ Climate change และการรุกร้า พื้นที่ของภาคอุตสาหกรรม ส่งผลกระทบต่อ การดำรงชีวิตของคนในชุมชน

6. การทุจริตประพฤติมิชอบเป็นอุปสรรคสำคัญใน การบริหารจัดการประเทศ

ปัจจัยเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคน

1. โครงสร้างประชากรมีความไม่สมดุลทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ วัยเด็กมีอัตราการเกิดลดลงและมีพัฒนาการด้านสติปัญญา/อารมณ์/สังคมในระดับต่ำ วัยแรงงานมีจำนวนลดลงและผลิตภาพอยู่ในระดับต่ำ วัยสูงอายุส่วนใหญ่ที่มีปัญหาสุขภาพและความรู้ต่ำ ส่งผลต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจและขีดความสามารถในการพัฒนาประเทศ
2. ความเสื่อมถอยทางค่านิยมไทยและสถาบันทางสังคมมีแนวโน้มอ่อนแอลงจากการไหลเข้ามาของวัฒนธรรมต่างชาติและกระแสวัฒนธรรมเสมือนจริง ทำให้สังคมไทยมีลักษณะต่างคนต่างอยู่ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ลดลง และรวมตัวเป็นกลุ่มเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองเป็นหลัก นำไปสู่ปัญหาสังคมที่หลากหลาย
3. การจัดบริการทางสังคมมีปัญหาด้านคุณภาพและการกระจายที่ทั่วถึงทุกพื้นที่ มีปัญหาด้านคุณภาพการศึกษาโดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กในชนบท ความสามารถของผู้สำเร็จการศึกษาไม่สอดคล้องกับความต้องการของนายจ้าง ขาดการบริหารจัดการการศึกษาตลอดชีวิตที่เหมาะสม และการให้บริการในแต่ละระบบประกันสุขภาพมีความไม่เท่าเทียมกัน ส่งผลกระทบต่อความเหลื่อมล้ำของการได้รับบริการ

การสร้างภูมิคุ้มกันและเป้าหมายการพัฒนา

ภูมิคุ้มกัน

- ทุกคนในสังคมมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม
 - กลุ่มผู้ด้อยโอกาสได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน
 - ประชาชนมีการเสริมสร้างความเข้มแข็งเป็นพลังร่วมของสังคมไทย
 - ทุกคนสามารถอยู่ในชุมชนและสังคมที่ยึดโยงเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน
-
- คนไทยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต
 - คนไทยมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต
 - คนไทยตระหนักถึงคุณค่าวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย
 - ความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคมเริ่มตั้งแต่สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา (บวร) และชุมชน

วิสัยทัศน์

สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง

เป้าหมายการพัฒนา

- สร้างความเป็นธรรมและความมั่นคงทางสังคมให้ทุกคน
 - สร้างโอกาสให้คนยากจน คนด้อยโอกาส ฯลฯ เข้าถึงบริการทางสังคมอย่างเท่าเทียม
 - ให้ภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนร่วมแก้ไขปัญหาค่าเสื่อมค่าและความขัดแย้งในสังคมไทย
 - ให้ทุกคนในสังคมไทยสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรี
-
- คนไทยทุกกลุ่มวัยมีความเข้มแข็งทางวิชาการและจิตสาธารณะ 5 ด้าน
 - เสริมสร้างสภาพแวดล้อมครอบครัว ชุมชน สังคมให้เอื้อต่อการพัฒนาคน

ยุทธศาสตร์การพัฒนา

ยุทธศาสตร์
การสร้างความเป็น
ธรรมในสังคม

ยุทธศาสตร์
การพัฒนาคนสู่สังคมแห่ง
การเรียนรู้ตลอดชีวิต
อย่างยั่งยืน

แนวทางการพัฒนาคนและสังคมสู่ศตวรรษที่ 21

1. การสร้างความเป็นธรรมในสังคม

2. การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน

แนวทางการสร้างความเป็นธรรมในสังคม

การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม

- สร้างความแข็งแกร่งให้เศรษฐกิจฐานราก
- ปรับระบบการคุ้มครองทางสังคมให้ครอบคลุมทุกคนอย่างทั่วถึง
- ส่งเสริมการจัดสรรทรัพยากรให้เกิดความเป็นธรรม
- ส่งเสริมการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนาอาชีพและยกระดับคุณภาพชีวิต
- สนับสนุนการพัฒนาสื่อสร้างสรรค์ ในการสร้างค่านิยมใหม่

เสริมสร้างความสัมพันธ์ของคนในสังคมให้เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

- พัฒนาความสัมพันธ์ของกลุ่มต่างๆ ในสังคมให้เข้มแข็ง
- อนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมที่ดั่งาม เสริมสร้างความสัมพันธ์อันดี
- ส่งเสริมวัฒนธรรมการเมืองที่มีธรรมาภิบาล
- สร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจให้เกิดขึ้นกับคนในสังคม

คุณภาพสังคม (Social Quality)

- สร้างโอกาสให้กลุ่มด้อยโอกาสเข้าถึงบริการทางสังคมอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม
- เสริมสร้างความมั่นคงให้คนยากจนมีความพร้อมรับผลกระทบจากวิกฤตต่างๆ

เน้นการสร้างภูมิคุ้มกันระดับปัจเจกและสร้างการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในการพัฒนาประเทศ

- เสริมสร้างพลังทางสังคมให้ทุกคนสามารถแสดงออกทางความคิดอย่างอิสระ
- เสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชนให้จัดการปัญหาต่างๆ
- ส่งเสริมให้ภาคเอกชนเป็นพลังร่วมในการพัฒนาสังคมไทย
- เสริมสร้างระบบบริหารราชการให้เข้มแข็งมีประสิทธิภาพ

เพิ่มทางเลือกการใช้ชีวิตในสังคมและสร้างการมีส่วนร่วมในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองได้อย่างมีคุณค่าและศักดิ์ศรี

การจัดบริการทางสังคมให้ทุกคนตามสิทธิพึงมีพึงได้

การเสริมสร้างพลังให้ทุกภาคส่วน

แนวทางการพัฒนาคนสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน

ส่งเสริมคนไทยให้มีการเกิดที่มีคุณภาพและกระจายตัวเหมาะสมกับพื้นที่

- 1) ส่งเสริมการเกิดที่มีคุณภาพและรักษาระดับอัตราเจริญพันธุ์ให้เหมาะสม
- 2) มุ่งพัฒนานโยบายสาธารณะที่เอื้อต่อสุขภาพอย่างมีส่วนร่วม ควบคู่กับส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็งในการดำเนินการด้านสุขภาพ
- 3) ส่งเสริมสนับสนุนการกระจายตัวของประชากรให้สอดคล้องกับทรัพยากรธรรมชาติ และฐานข้อมูลของการย้ายถิ่น

พัฒนาคนทุกช่วงวัยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง

- 1) พัฒนาเด็กปฐมวัยให้มี IQ EQ MQ
- 2) พัฒนาด้านวิชาการแก่เด็กวัยเรียน ทั้งมาตรฐานการศึกษา คุณภาพครู และพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม
- 3) จัดให้มีกลไกการขับเคลื่อนและสนับสนุนการปฏิรูปการศึกษา
- 4) พัฒนาสมรรถนะกำลังแรงงาน: ภาคเกษตร กำลังคนระดับกลาง กำลังคนด้าน S&T
- 5) พัฒนาผู้สูงอายุให้มีความมั่นคงด้านรายได้ นำความรู้อย่างมีประสิทธิภาพมาใช้พัฒนาประเทศ
- 6) พัฒนาคนให้มีการเรียนรู้ในศาสตร์วิทยาการที่ประกอบอาชีพได้ หลากหลาย ควบคู่กับเสริมสร้างทักษะให้มีจิตสาธารณะ 5 ด้าน

ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

- 1) สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ด้วยการสร้างกระแสสังคมให้การเรียนรู้เป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน
- 2) เสริมสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลายและสอดคล้องกับภูมิสังคม ควบคู่กับการใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ทั่วไป
- 3) สร้างปัจจัยสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยพัฒนาองค์ความรู้ของท้องถิ่น และปรับปรุงกฎระเบียบ
- 4) จัดระบบความสัมพันธ์ของสวัสดิการทางสังคมให้เชื่อมโยงและเกื้อกูลกัน ควบคู่กับกระจายอำนาจให้ชุมชนมีบทบาทในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

เสริมสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมไทยที่ดี

- 1) เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดี และวัฒนธรรมประชาธิปไตย โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน
- 2) เสริมสร้างความเข้มแข็งให้สถาบันหลักของสังคม มีบทบาทหลักในการหล่อหลอม บ่มเพาะเด็ก/เยาวชน และปลูกจิตสำนึกกลุ่มคนต่างๆ ให้มีวัฒนธรรมและค่านิยมที่ดีงาม
- 3) ส่งเสริมองค์กรธุรกิจในการดำเนินงาน ที่รับผิดชอบต่อสังคม

กรอบแนวคิดการพัฒนาคนและสังคมสู่ศตวรรษที่ 21

สังคมมีคุณภาพ ทุมนมนุษย์เข้มแข็ง
ภูมิคุ้มกันแข็งแกร่ง

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง/ความดีงาม/ธรรมาภิบาล

คุณภาพทุนมนุษย์
(Human Quality)

ค่านิยมจิตสาธารณะ

เรียนรู้ศาสตร์วิทยาการ
ตามศักยภาพ/อายุ
เน้นคนเป็นศูนย์กลาง

ผลิตภาพสังคม
(Social Productivity)

เอื้ออาทร สมานฉันท์

มั่นคงทาง ศก.สังคม

สร้างโอกาสที่เป็นธรรม

สร้างพลังทางสังคม

การแบ่งการปกครอง

ความยุติธรรม / สันติภาพ

โครงสร้างพื้นฐานทางสังคม

ครอบครัว ชุมชนและท้องถิ่นที่เข้มแข็งเป็นฐานรากของสังคมที่มีคุณภาพ

ค่านิยมร่วม care-share-fair ท้องถิ่น/ชุมชนเข้มแข็งจัดการตนเองได้ดี

www.nesdb.go.th